

בעניין איסור יבמה לשוק

פתיחה

כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם וכן אין לו, לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר.
יבמה יבוא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה (דברים כ"ה, ה).

אמר רב יהודה אמר רב: מניין שאין קידושין תופסין ביבמה¹, שנאמר 'לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר', לא תהא בה הויה לזר; ושמאל אמר: בעניותינו צריכה גט - מספקא ליה לשמואל האי 'לא תהיה אשת המת' אי ללאו הוא דאתא אי דלא תפיסי בה קידושין הוא דאתא (צב ע"ב)².

רש"י בדף יג ע"ב (ד"ה "שאינ קידושין תופסין ביבמה") מדגיש את החידוש שבדינו של רב, וקובע שאף על פי שעקרונית קידושין תופסים בחייבי לאוין, כאן חידשה לנו התורה שהם אינם תופסים.

לגבי שיטת שמואל - אמנם ראינו שהוא מתלבט בשאלה האם קידושין תופסים ביבמה או לא, אך ברור שהוא מודה בעצם האיסור של יבמה לשוק.

מטרתנו במאמר זה הנה ללכת בעקבות חקירותיהם של ר' יוסף ענגיל ואחרונים נוספים בעניין איסור יבמה לשוק, לבחון את עצם החקירה ולהציג נפקא מינות נוספות הקשורות לעניין. בכך ננסה להבהיר יסוד חשוב זה, וכן מספר סוגיות בש"ס.

אנו נתרכז בשתי חקירות מרכזיות³ לגבי אופיו של האיסור:

1. האם איסור יבמה לשוק הוא לאו מחודש, או איסור ערווה.⁴
2. אף אם נראה את האיסור כערווה, יש להבין ממה נובעת הגדרה זו.

- 1 במסגרת מאמר זה, המילה "יבמה" מציינת תמיד שומרת יבם, היינו אישה הזקוקה לייבום, כאשר הייבום (או חליצה) טרם התבצע.
- 2 הפניה סתמית לבבלי במאמר זה הנה למסכת יבמות.
- 3 ראה שו"ת ר' עקיבא איגר (סי' קכד), 'אתון דאורייתא' (כלל ח), 'קהילות יעקב' (סי' לד במהדורה החדשה), ועוד.
- 4 היינו איסור חמור יותר שיכול לגרור השלכות שונות שיידונו בהמשך המאמר.

איסור יבמה לשוק כאיסור ערווה

א. ממזרות

שאלה חשובה בעניין איסור יבמה לשוק היא, האם בן שנולד מזר (כלומר אדם מן השוק) שבא על יבמה הנו ממזר. לכאורה דבר זה מפורש במשנה:

האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה מת בעלך ואח"כ מת בנך ונשאת, ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים, תצא והולד הראשון והאחרון ממזר (צב ע"א).

אולם הגמרא שם מביאה ברייתא שלפיה משנה זו היא אליבא דר' עקיבא הסובר שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין, כאשר לדעת חכמים אין ממזר מיבמה. בהמשך הגמרא קובעת שגם חכמים אלה שייכים לבית מדרשו של ר' עקיבא, והדבר מתבטא בכך שהם מודים שבחייבי לאוין דשאר (כלומר איסורי לאו הנובעים מקרבה משפחתית) יש ממזר, וכאן החריגה נובעת מהעובדה שאיסור יבמה לשוק הנו איסור לאו שאיננו נובע מקרבה.

לכאורה דעת חכמים היא שאין ממזר כלל ביבמה לשוק, כלומר אין שום דבר פגום בזרע הנולד עקב ביאה על שומרת יבם. אולם ר"י (בתוספות שם ד"ה "וחכמים אומרים") קובע אחרת. הוא טוען שאף לשיטת חכמים יש במקרה כזה ממזרות דרבנן, גזרה אטו אישה נשואה שהלך בעלה למדינת הים.

כדי לקבל את התמונה המלאה נתבונן במקור נוסף הקשור לעניין:

תניא נמי הכי הכל מודים בבא על הנידה... ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר, ואב"י שומרת יבם מספקא ליה אי כרב אי כשמואל (מט ע"ב).

רש"י (ד"ה "שומרת יבם", "אי כרב"), תולה ממזרות באי תפיסת קידושין, ולכן הוא מסביר שהברייתא היא אף אליבא דר' עקיבא (במשנה שם ע"א) הסובר שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין - כיוון שבשומרת יבם יש תפיסת קידושין אין פה ממזר.

ר"ת (בתוספות שם ד"ה "הכל מודים"), מסביר שהסיבה לכך שר' עקיבא מודה שיש כאן תפיסת קידושין היא משום שלא מדובר בחייבי לאוין דשאר. אולם בהמשך הוא מעלה קושיה - לפי הבנה זו אין בברייתא כל חידוש. שאלה זו מביאה אותו למסקנה שהחידוש בברייתא הוא אף לרב, הטוען שאין תפיסת קידושין ביבמה, ואף על פי כן אין כאן ממזר. דבר זה נובע לדעתו מן העובדה שאין ליבמה זו קידושין לאף אדם, ואפילו היבם יכול לקנותה רק בביאה ולא בקידושין. במילים אחרות, לדעת ר"ת שומרת יבם מופקעת מכל המערכת של קידושין, והוא מקביל את זה לדינו של עובד כוכבים שאין בו תפיסת קידושין. ומכאן נלמד שכדי ליצור ממזרות אנו זקוקים למערכת אישות מינימלית, ובנדון דידן, לגבי יבמה לשוק, אף זו איננה קיימת.⁵

5 דברים אלו מתקשרים אף לעניין מאמר. ידועה המחלוקת במשנה בדף יט ע"ב בין חכמים ורבי לגבי השאלה האם מאמר קונה בעל כורחה או לא. דעת רבי היא שמאמר קונה בעל כורחה, כי

הסבר נוסף המופיע בתוספות הוא, שניתן לראות שומרת יבם כעומדת לחלוצ, כאשר אפשרות זו משפיעה גם על מעמדה בהווה וממילא היא מוגדרת כבת תפיסת קידושין, והולד איננו ממזר. לפי הסבר זה אנו רואים אותה באופן עקרוני כפנויה, אלא שיש מעכב צדדי של חליצה.

גם בירושלמי (קידושין פ"ג ה"ב), ר' שמואל בר אבא קובע שלמרות שאין הקידושין תופסים בשומרת יבם, הולד כשר, ומקור זה יכול להיות סיוע להסבר הראשון בתוספות. ה'אור זרוע' (הל' יבום ס' תרמז) שדן בעניין זה, פוסק כשמואל שיבמה שאדם מהשוק קידש אותה צריכה גט מספק, ולכן הולד ספק ממזר. הוא מביא את דברי 'ספר המקצועות' הפוסק שצריכה גט ודאי, ולכן הולד כשר. זוהי גם דעת השאלות (סי' צה).

אם נסכם, יוצא אפוא שיש ארבע הבנות אפשריות לגבי דינו של הולד:

1. הולד ממזר גמור מדאורייתא (דעת ר"ע בדף צב ע"א).
 2. הולד ספק ממזר ('אור זרוע').
 3. הולד ממזר מדרבנן (דעת חכמים לפי התוספות בדף צב ע"א).
 4. הולד כשר (ירושלמי בקידושין, ספר המקצועות).
- להלכה, השו"ע (אבה"ע סי' קנט סע' ב) מביא שתי דעות בעניין: לפי הדעה הראשונה הולד כשר, ולפי השניה הוא ממזר מדרבנן.
- מסתבר, שכל שנראה את היבמה כאשת איש ואת איסורה כאיסור ערוה, מסתבר יותר לומר שהולד ממזר (שהרי זהו הדין בבא על אשת איש); לעומת זאת, אם אנו רואים את האיסור כלאו מחודש ואת האישה כפנויה, יש יותר סבירות שהולד יהיה כשר.

ב. מחלוקת רב ושמואל

הבאנו לעיל את מחלוקתם של רב ושמואל שהיא מחלוקת מרכזית לגבי האפשרויות בעניין תפיסת קידושין ביבמה. כמו בנושא הקודם, מחלוקת זו קשורה קשר הדוק לדינו, שכן ככל שנאמר שאין תפיסת קידושין ביבמה, נראה את האיסור של יבמה לשוק כאיסור ערוה.

נזכיר שלפי רב אין קידושין תופסים ביבמה, ולפי שמואל הדבר נתון בספק ועל כן המקדש נותן גט.

הוא נלמד מייבום. לעומת זאת, חכמים משווים מאמר לקידושין - "מה קידושין מדעתה אף מאמר מדעתה". יוצא מכאן שרבי רואה מאמר כערוץ ייחודי לייבום ולמעשה אין קידושין ביבמה, לעומת חכמים שחולקים. ניתן לומר שהסבר זה של התוספות, דחינו שאין קידושין ביבמה, מבוסס על תפיסת רבי בעניין מאמר. יתכן שזאת הסיבה שהתוספות נאלצים להסביר בדרך נוספת מהו החידוש בביריתא.

דעת רב אינה מנומקת ואילו שמואל נותן נימוק לעמדתו. הספק של שמואל הוא האם המילים "לא תהיה אשת המת" מחדשות לאו, או שמא מעבר ללאו רגיל הן באות גם ללמד שאין תפיסת קידושין. לפי זה ניתן לומר שרב סובר כאחד מהצדדים בהתלבטותו של שמואל, ולדעתו הפסוק בא ללמד שאין תפיסת קידושין כלל.

אפשר להסביר שרב סובר כר' עקיבא שאין תפיסת קידושין בחייבי לאוין ואילו שמואל עקרונית סובר כחכמים אלא שהוא מתלבט האם חכמים קבעו שאף כאן יש תפיסת קידושין או לא, ולכן מצריך לתת גט מספק. לפי אפשרות זו יוצא, שרב מבין את איסור יבמה לשוק כאיסור לאו רגיל, לעומת שמואל הסובר שיש כאן איסור מיוחד, בעל אופי שונה משאר הלאוין, ולפיכך לא ניתן להקיש משם לדיונו.

לחילופין ייתכן ששמואל מסתפק לגבי מעמדה של שומרת יבם, דהיינו האם היא ערוה⁶ (מצד אשת המת או אשת החי, ונדון על כך בהמשך) או שמא יש כאן איסור לאו ולכן מספק צריך לתת גט. לעומת זאת לרב ברור שמעמדה כשל ערוה, ולכן לא תהיה בה תפיסת קידושין.

חיזוק להסבר זה ניתן לראות בדברי הגמרא:

ובדרב המנונא קמיפלגי דאמר רב המנונא, שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה, דרב אמר הרי היא כאשת איש⁷ ומיפסלא בזנות ושמואל אמר אינה כאשת איש ולא מיפסלא בזנות... (צו ע"א).

מקור דבריו של רב המנונא בסוטה (יח ע"ב). התוספות שם (ד"ה "שומרת יבם"), מחדשים שדברי רב המנונא הם אף לשיטת חכמים הפוסקים שיש תפיסת קידושין בחייבי לאוין, כיוון שיש כאן לאו מיוחד של "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר", המגדיר אותה כערוה כל עוד היא קשורה למת.

מנגד, בשאילתות (סי' צה) נכתב בצורה חדה וברורה כך:

ואמר רב המנונא שומרת יבם... ואמרי במערבא לית הלכתא כרב המנונא אלא שריא ליבמה, אלמא כפנויה דמא ותפשי ביה קידושין ואי אזלא לעלמא אין הולד ממזר.

וכך ניתן להסביר את שיטת שמואל, היינו לראות את שומרת יבם כפנויה.

ג. זיקה

נראה שחקירה זו (האם שומרת יבם היא ערוה או לאו מחודש) מתקשרת עם שאלה

6 עי' הערה 4.

7 עיין ב'קובץ הערות' (סי' סד ס"ק ב) שאכן נשאר בצריך עיון לגבי ההבנה שאם היבם בא עליה הוא חייב במלקות כדן אשת איש, שהרי ברור שאיסור יבמה לשוק קל יותר מאשת איש שזנתה ואי אפשר ללמוד איסור יבמה לשוק מאיסור סוטה, ועוד שהרי קיימא לן שזיקה דרבנן, ואם כן יבמה לשוק אינה כאשת איש, ולכן לא חייבים עליה מיתה כארוסה.

בסיסית יותר, והיא האם יש זיקה או אין זיקה.

בעניין זיקה מצינו מחלוקת אמוראים:

אמר רב הונא אמר רב: שומרת יבם שמתה מותר באמה, אלמא קסבר אין זיקה... קמ"ל לאחר מיתה אין מחיים לא, משום שאסור לבטל מצוות יבמים... ורב יהודה אמר שומרת יבם שמתה אסור באמה אלמא קסבר יש זיקה... הו"א מחיים אבל לאחר מיתה פקעה לה זיקה, קמ"ל זיקה בכדי לא פקעה (יז ע"ב).

הגמרא כאן מציגה מחלוקת קיצונית בין רב הונא בשם רב לרב יהודה, כאשר לפי רב אין זיקה כלל, וכל הקשר בין היבם ליבמה אפילו מחיים לא נובע מזיקה כלשהי אלא מחיוב צדדי של מצוות יבמים. לעומת זאת לדעת רב יהודה הזיקה נשמרת אף לאחר מיתה.

על פי דברי רש"י על אתר (ד"ה "אין זיקה") ניתן למתן מחלוקת זו ולומר שרב יהודה מבין זיקה כפי שר' שמעון להלן (יח ע"ב) מבין אותה, היינו שזיקה ככנוסה, ואם כן לפי רב אמנם יש זיקה, אך איננה ככנוסה.

בהמשך הסוגיה אנו נתקלים בדעת רבן גמליאל, שלשיתנו ניתן לבטל את מצוות יבמים. התוספות (יז ע"ב ד"ה "אבל מחיים") מסייגים את שיטת רבן גמליאל:

ואפילו ר"ג דאמר אם מיאנה מיאנה מודה הכא [=בשומרת יבם מחיים], דשאני התם שכבר נשואה לו.

אך גם אם נבין כך, עדיין נוכל לומר שלרבן גמליאל ואף לרב הונא בשם רב אין זיקה כלל, וכל מה שקיים זה חיוב בין היבם ליבמה.

במידה ונאמר שאין זיקה בין היבם ליבמה (או בצורה מתונה יותר - יש זיקה אך מדובר בזיקה קלושה), סביר יותר להניח שאיסור יבמה לשוק הוא איסור חדש ללא אופי של ערוה. מאידך, ככל שנאמר שיש זיקה מסתבר יותר שיש כאן איסור ערוה.

אך לכאורה הבנה זו קשה, שהרי שמואל פסק לפי הדעה שיש זיקה, ואילו רב, כפי שראינו, סובר שאין זיקה. על פי הסברנו יוצא שדברים אלה הפוכים ממה שראינו בדף צב ע"ב, שם נאמר שדווקא לפי רב אין קידושין תופסים ביבמה לעומת שמואל שמסתפק. ראיתי בספר 'אסיפת שיעורים לר' משה'⁸ שהעלה קושיה זו, ותירץ שלכולי עלמא יש זיקה בין היבם ליבמתו ואופיה מקצת קידושין, אך יש לחקור מהו אותו גדר של מקצת קידושין. ניתן לומר שהיא כבר נחשבת כאשתו כאשר זיקה היא התחלת הקניין והייבום הוא הסוף. לחילופין אפשר להבין שכמו שיש קניין קידושין וקניין חופה כך יש גם קניין ייבום, כאשר אחרי הייבום קניין זה מסתלק ונוצר קשר של אישות.

לאור זאת ניתן ליישב את הקושי בהסבר מחלוקת רב ושמואל, שהרי בכל אחד מצדדי החקירה יש יתרון וחסרון. אם נאמר שזיקה היא התחלת הקניין והיבמה נחשבת

8 'אסיפת שיעורים מאת משה בן מרדכי יחיאל', חלק א.

כאשתו, אז כל עוד לא יבם אין כאן קניין גמור. מצד שני, אם נאמר שיש קניין גמור של ייבום אך אין לו אופי של קידושין, היא לא נחשבת כאשת איש כלל. אם כן, רב סובר שזיקה היא קניין גמור של ייבום, ולכן בשומרת יבם אין תפיסת קידושין, שהרי מצד ייבום היא קנויה ליבם לגמרי, מה שמפריע לאחר לתפוס בה (וזה בדיוק מה שהפסוק בא לחדש).⁹ לעומת זאת שמואל סובר שיש זיקה, אך רק בתורת קידושין, ולכן אין ליבם קניין גמור ביבמה, וממילא יתכן שיש בה תפיסת קידושין.¹⁰

ממה נובעת הגדרת האיסור כערווה

עד כה ראינו כמה מקורות, מהם עולה שמצד אחד ניתן לראות את איסור היבמה לשוק כערווה, ומצד שני ניתן לראותו כלאו מחודש ואת שומרת היבם כפנויה. כאמור לעיל, אף אם נראה את איסור יבמה לשוק כערווה, עדיין עלינו להבין ממה נובעת הגדרה זו.

א. מחלוקת אביי ורב יוסף

הגמרא בבבא בתרא מנסה לברר האם נתיר יבמה לשוק במקרה שבעלה מוחזק שאין לו אחים:

...אמר ליה אביי (לרב יוסף): הא דאמרי דאיכא עדים במדינת הים דאית ליה אחי, השתא מיהת הא ליתנהו קמן, לאו היינו דר' חנינא, דאמר ר' חנינא: עדים בצד אסתן ותאסר (בתמיהה) אמר ליה אביי: אם הקלנו בשבוייה נקל באשת איש? ...! (קלה ע"א).

מסוגיה זו עולה בברור שאביי רואה את שומרת היבם כאיסור ערווה של אשת איש. הרשב"ם על אתר (ד"ה "נקל") אומר שאישה זו הייתה בחזקת איסור קודם שמת בעלה, ולכן היא עדין עומדת בחזקת איסור חנק ועקרונית הייתה אמורה להתחייב חנק.¹¹

ניתן לראות כאן מודל דומה למה שעולה מהסוגיה בדף י ע"ב לגבי הלאו של "לא יבנה". לפי דברי ריש לקיש שם, אם אחד האחים חלץ לאשת האח המת ולאחר מכן חזר וייבמה, הוא עובר על לאו של "לא יבנה" בלבד, ובניגוד לשאר אחיו אינו מתחייב כרת (כדין הבא על אשת אחיו). התוספות על אתר (ד"ה "איהו") מסבירים, שאם הפסוק לא היה מחדש את איסור הלאו גם החולץ היה עובר על כרת, אולם לאחר שהתחדש הלאו הוא "ניתק" את האיסור מכרת ללאו. גם במקרה שלנו ניתן לומר שאילו לא הלאו של "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר", היבמה הייתה נאסרת משום אשת איש. אמנם התורה

9 ובגמ' דף יז ע"א "אין זיקה" פירושו שאין היא נחשבת כאשתו, וממילא לאחר מיתתה הוא מותר באימה.

10 לשמואל, כיוון שהתחיל קניין מסוים בשומרת יבם - הוא ייאסר באימה אף לאחר מות האישה.

11 מדברי הרשב"ם ניתן להבין שהאישה חייבת חנק בפועל, והסברנו הוא על פי הערת הגהות הב"ח (אות ו).

חידשה את הלאו והורידה את דרגת האיסור, אך מצד אופיו הוא עדיין נשאר איסור ערווה (ובמילים אחרות - אשת איש סוג ב').

הר"ן בבבא בתרא מתמודד עם לשון הגמרא, ולדעתו חייבים לומר שהסיבה העיקרית המונעת השוואה בין שבויה לאשת איש היא משום ששבויה, בניגוד לאשת איש, מתנוולת בפני שבויה. הוא טוען שאי אפשר לומר שהחילוק נובע מהבדל בחומרת האיסור (בשבויה יש איסור לאו ואילו באשת איש איסור כרת) ומביא שני נימוקים לכך:

א. איסור יבמה לשוק הוא לאו ולא כרת.

ב. הגמרא (קט ע"א) אומרת שכאשר חוששים לאיסורי דאורייתא אין לחלק בין לאו לכרת.

אם נדייק בר"ן, נראה שלפי ההסבר השני שלו, עקרונית איסור יבמה לשוק הוא באמת בכרת, רק שאין הבדל בין כרת ללאו. לענייננו, כמובן שלא ניתן לומר דבר זה בפשטות. ההסבר צריך להיות מעין מה שאמרנו לגבי הרשב"ם, היינו שיש כאן דין ערווה ומעמד של כרת, אך בפועל איסור יבמה לשוק הוא לאו בלבד.

ב. אשת איש משום אשת המת או אשת החי

לאחר שראינו אפשרות שלפיה איסור יבמה לשוק אופיו כאיסור ערווה הנובע ממעמדה כאשת איש, יש לחקור באיזו אשת איש מדובר. מצינו בעניין זה מספר מקורות:

1. המשנה בקידושין קובעת:

האשה נקנית בשלושה דרכים... היבמה נקנית... וקונה עצמה בחליצה ובמיתת היבם (ב ע"א).

הגמרא דנה במקור לדין המשנה לגבי קניין היבמה את עצמה:

...מה לאשת איש שאוסרה מתירה (רש"י: שהרי הבעל הוא האוסרה לפיכך הוא

מתירה במיתתו, אבל יבמה דקידושי בעל קאסרי לה האיך תהיה מיתת היבם

מתירתה)? אמר רב אשי: הא נמי אוסרה מתירתה - יבם אוסרה יבם שרי לה (שם יד ע"א).

רואים כאן באופן ברור, שבהווא אמינא איסורה של שומרת יבם הוא משום אשת המת, אך למסקנה היא אסורה משום שהיא אשת החי - היבם.

2. הגמרא בגיטין אומרת:

היכן מצינו שזה אוסר וזה מתיר? ולא, והרי יבמה דבעל אוסר ויבם מתיר. התם יבם

הוא קאסר לה, דאי מבעל הא שריא וקיימא (פג ע"ב).

בגמרא זו מפורש שאין לה עוד קשר לבעלה הראשון, כמו האפשרות השניה שמעלה הגמרא בקידושין.

3. ממאנת

בגמרא (יב ע"א) מובאת מימרא של שמואל "צרת ממאנת אסורה", והגמרא שם מנסה

להבין כיצד ובאיזה מקרה מדובר.

הגמרא מנסה להשוות בין מקרה של מיאון האישה בבעל, לבין מקרה של מיאון היבמה ביבם:

מ"ש כי מיאנה בבעל דעקינהו לנישואין, כי מיאנה ביבם נמי נישואין קמאי קא עקרא...

המסקנה שם היא שהאיסור הוא גזרה משום צרת בתו ממאנת.

ניתן להבין שלמסקנה הגמרא חזרה בה מן האפשרות של עקירת הנישואין הראשונים. מאידך, ניתן לומר בפשטות שהגמרא לא חזרה בה מהבנתה בעניין תהליך המיאון של שומרת יבם. כאשר שומרת היבם ממאנת בפני היבם, למעשה היא עוקרת את הנישואין הראשונים שלה, כלומר היבם מהווה נציג הבעל ולמעשה היא ממאנת לבעל, שאליו היא קשורה כשומרת יבם. מכאן מוכח שעדיין יש עליה שם של אשת המת: הדורש מיאון כלפיו.

4. אכילת תרומה

המשנה (סז ע"ב) אומרת:

העובר והיבם והאירוסין...פוסלין ולא מאכילין

ומבארת הגמרא שם:

...אי בת ישראל לכהן היא לא מאכיל לה - 'קנין כספו' אמר רחמנא, והא קנין דאחיו הוא.

כלומר, שומרת יבם לכהן אינה אוכלת בתרומה כיון שהיא 'קנין אחיו' (של היבם), דהיינו אשת המת.

התוספות על אתר (ד"ה "קנין כספו"), קובעים שהפסוק הוא אסמכתא בעלמא, ומדאורייתא היא אוכלת בתרומה. לפי זה ניתן לומר שמדאורייתא מרגע מות בעלה היא נחשבת לאשת היבם¹² ומותרת לאכול בתרומה, אך חכמים החליטו שלא תאכל עד שתיבעל ליבם, גזרה אטו ארוסה.

תוספות ישנים (ד"ה "קנין כספו"), מסבירים הפוך מהתוספות אך בהתאם לפשט הגמרא, היינו שמדאורייתא אסורה לאכול מתרומה. אם כן, הם הבינו שמדאורייתא היא נחשבת עדיין כאשת המת.

לחילופין ניתן לומר שיש לשומרת יבם מעמד ביניים בין אשת המת לאשת החי, ולכן כל עוד היא אינה אשת היבם באופן טוטאלי, אסור לה לאכול תרומה. אפשר לומר שאף למאן דאמר ששומרת יבם נחשבת כאשת החי, בשביל לאכול מתרומה נדרוש רף יותר

12 עיין 'קובץ הערות' (סי' סד ס"ק ב), שמקשה על הבנה זו.

גבוה, דהיינו שתהייה אשתו ממש.

סיכום

ראינו שתי הבנות מרכזיות לגבי אופיו של איסור יבמה לשוק. מצד אחד יתכן לראות את איסור יבמה לשוק כלאו רגיל. אם כן, הרי שהדין כאן מקביל לכל חייבי לאוין בעריות – ר' עקיבא לשיטתו יאמר שאין תפיסת קידושין ויש ממזר, ואילו חכמים יאמרו שיש תפיסת קידושין ואין ממזר, וכך עולה מהמשנה בדף צב ע"א.

לעומת זאת ניתן לומר שאיסור יבמה לשוק נובע מהגדרתה כערווה (או ספק ערווה) כפי שמשמע מהמחלוקת בין רב לשמואל בדף צב ע"ב. כמו כן ישנם מקורות התומכים בכך ששומרת יבם הנה כפנויה.

ראינו שבתווך שבין שני הקצוות הללו, דהיינו לראות את איסור יבמה לשוק כערווה, או כלאו מחודש, עולות הבנות ביניים, שלפיהן לשומרת יבם יש מעמד עצמאי וייחודי בין ערווה לפנויה, והוא מושפע משניהם.

כאשר עסקנו באיסור ערווה, חקרנו ממה נובעת הגדרת שומרת יבם כערווה והעלנו אפשרות שמקורה באיסור אשת איש. גם כאן חקרנו ביתר פירוט, באיזו אשת איש מדובר. בחלק מהסוגיות עולה האפשרות שמדובר באשת המת, כגון בעניין מיאון, לעומת זאת בקידושין ובגיטין נראה שמדובר באשת החי. לגבי תרומה ראינו שניתן להכיל את שני הפירושים, כפי שמשתקף במחלוקת הראשונים בסוגיה.